

Sad porazmislite o kornjači i orlu.

Kornjača živi na tlu. Nemoguće je živeti još bliže tlu, a da se ne bude pod njim. Horizonti su joj udaljeni nekoliko centimetara. Okretna je i hitra baš koliko je potrebno za lov na zelenu salatu. Dok je ostatak evolucije protekao mimo nje, ona je opstala zato što, u celini, nije pretnja ni za koga i previše ju je nezgodno pojesti.

S druge strane je orao. Stvorenje vazduha i visina, čiji se horizonti protežu skroz do ivice sveta. Vid mu je dovoljno oštar da spazi šušanj nekog malog, cijukavog bića kilometar daleko. Čista moć, čista kontrola. Munjevita smrt na krilima. Kandže i kljun dovoljni da u obrok pretvore išta što je manje od njega, a da žurno ukradu užinu i ponečemu većem.

A ipak, orao će satima sedeti na litici i pretraživati kraljevstva sveta, dok ne uoči udaljen pokret, a zatim će da se usredsredi, usredsredi, usredsredi na mali oklop koji se gega među grmljem, tamo u pustinji. I vinuće se...

I minut kasnije kornjača shvata da svet otpada od nje. I prvi put vidi svet, ne više centimetar od zemlje, već sto pedeset metara nad njom, i razmišlja: orao mi je zaista dobar prijatelj.

A onda je orao ispusti.

I skoro uvek se kornjača sruči u smrt. Svi znaju zašto kornjača to radi. Gravitacija je navika koje se nije lako osloboditi. Niko ne zna zašto orao to radi. Na kornjači ima slasnih zalogaja, ali, kad se uzme u obzir potreban napor, mnogo slasnijih zalogaja ima na praktično bilo čemu drugom. U pitanju je prosto orlovski užitek u mučenju kornjača.

No, naravno, orao ne shvata da učestvuje u vrlo grubom obliku prirodnog odabiranja.

Jednog dana kornjača će da nauči da leti.

* * *

Priča se odvija u pustinji, među senkama boje umbre i narandži. Vreme njenog početka i kraja su nešto manje izvesni, ali se bar jedan od njenih početaka desio iznad linije snega, hiljadama kilometara dalje, na planinama oko Središta.

Jedno od stalnih filozofskih pitanja jeste:

“Da li pad drveta u šumi proizvodi zvuk i ako nema nikog ko bi ga čuo?”

Što unekoliko osvetljava prirodu filozofâ, jer u šumi uvek postoji neko. Možda samo jazavac koji se pita šta se to prolomilo, ili veverica koja se pita zašto se pejisaž kreće naviše, ali neko. U potpuno krajnjem slučaju, ako je drvo palo dovoljno duboko u šumi, čuli bi ga milioni malih bogova.

Stvari se prosto dešavaju, jedna za drugom. Nije ih briga ko zna za njih. Ali istorija... ah, istorija je drugačija. Istoriju valja posmatrati. U suprotnom, nije istorija. Samo je... pa, niz stvari koje se dešavaju jedna za drugom.

I naravno, mora da bude kontrolisana. Inače bi mogla da se pretvori u bilo šta. Naime, istorija, suprotno popularnim teorijama, jesu kraljevi i datumi i bitke. A ti događaji moraju da se dese u pravo vreme. I to nije lako. U haotičnom kosmosu suviše mnogo stvari može da pođe naopako. Suviše lako može da se desi da generalovom konju otpadne potkovica, ili da neko pogrešno čuje naređenje, ili da kurira koji nosi ključnu poruku presretne neki ljudi sa štapovima i nedostatkom gotovine. A zatim, tu su i divlje priče, parazitske tvorevine na drvetu istorije, koje pokušavaju da ga saviju po svom ukusu.

Stoga istorija ima svoje staratelje.

Oni žive... pa, u stvarnom svetu žive gde god da su poslani, ali njihov duhovni dom je u skrivenoj dolini na visokim Ramtopima na Disksvetu, gde se čuvaju istorijske knjige.

To nisu knjige u kojima su prošli događaji pribodeni kao gomila leptirova za plutu. To su knjige iz kojih istorija izranja. Ima ih više od dvadeset hiljada; svaka je visoka tri metra, uvezana u olovo, a slova su toliko sitna da moraju da se čitaju pomoću lupe.

Kad ljudi kažu: “Zapisano je...” zapisano je tu.

Metafora ima manje nego što ljudi misle.

Svakog meseca opat i dva starija monaha odlaze u pećinu gde se drže knjige. Nekad je to bila samo opatova dužnost, ali su dva druga poverljiva monaha uključena posle nesrećnog slučaja Pedeset devetog Opata, koji je zaradio milion dolara na sitnoj kocki pre nego što su njegovi drugovi monasi uhvatili.

Pored toga, opasno je ulaziti sam. Čista koncentrovanost Istorije koja nečujno izvejava u svet može da bude ogromna. Vreme je droga. Prevelika doza može da vas ubije.

Četiristo devedeset treći Opat sklopio je svoje smežurane ruke i obratio se Lu-Ceu, jednom od svojih najstarijih monaha. Zbog svežeg vazduha i lagodnog života u tajnoj dolini svi su monasi bili stariji; pored toga, izvesna količina Vremena, kad svakog dana baratate s njim, i otpadne.

“Mesto je Omnija”, reče opat, “na Klačanskoj obali.”

“Sećam se”, reče Lu-Ce. “Mladić po imenu Osori, je li tako?”

“Stvari valja... pažljivo posmatrati”, reče opat. “Postoje pritisci. Slobodna volja, predodređenost... moć simbola... prelomna tačka... znaš sve o tome.”

“Nisam išao u Omniju već, oh, sigurno sedam stotina godina”, reče Lu-Ce. “Suvo mesto. Verujem da u celoj državi nema više od tone dobre zemlje.”

“Pođi onda”, reče opat.

“Poneću svoje planine”, reče Lu-Ce. “Klima će da im godi.”

Takođe je poneo i svoju metlu i prostirku za spavanje. Monasi istorije nisu zagriženi za materijalnu imovinu. Otkrili su da se većina stvari raspadne od upotrebe posle vek ili dva.

Trebalo mu je četiri godine da stigne u Omniju. Morao je usput da odgleda nekoliko bitaka i jedan atentat, inače bi to bili samo nasumični događaji.

* * *

Bila je Godina Idejne Zmije, to jest, dve stotine godina nakon Deklaracije Proroka Abisa.

U kojoj je rečeno da je vreme Osmog Proroka neizbežno.

To je bila pouzdana stvar u Crkvi Velikog Boga Oma: imala je vrlo precizne proroke. Mogli ste prema njima da uskladite svoj kalendar, ako ste imali neki dovoljno velik.

I, kao što je obično slučaj u vreme dolaska vremenskog proroka, Crkva je učetvorostručila svoje napore da postane sveta. To je u suštini vrlo nalikovalo buci koja se diže u svakom velikom koncertu kad se očekuju revizori, ali je uključilo i hvatanje ljudi za koje se sumnjalo da nisu dovoljno sveti i njihovo usmrćivanje na stotinu domišljatih načina. Ovo se smatra pouzdanim barometrom stanja nečije bogobojažljivosti u većini zaista popularnih religija. Često se obznanjuje da se u veri posrće više nego na nacionalnim prvenstvima u toboganu, da jeres mora se iščupa iz korena i da je vreme da se lista očisti. Krv se uglavnom smatra vrlo delotvornom za tu svrhu.

* * *

U to vreme Veliki Bog Om govoraše Brati što beše Odabrani:

“Psst!”

Brata je zastao usred plevljenja i osvrnuo se po vrtu Hrama.

“Molim?” rekao je.

Dan je bio lep, s ranog proleća. Molitveni točkići veselo su se okretali na povetarcu s planina. Pčele su dangubile u cvetovima pasulja, ali su zdušno zujale ne bi li ostavile utisak da naporno rade. Visoko u vazduhu kružio je usamljeni orao.

Brata je slegao ramenima i vratio se dinjama.

Da, Veliki Bog Om opet govoraše Brati što beše Odabrani:

“Psst!”

Brata je oklevao. Neko mu se sasvim sigurno obraćao niotkuda. Možda demon. Učitelj iskušenika, Brat Numrod, ljutito se odnosio prema demonima. Prema nečistim mislima i demonima. Jedno je vodilo drugom. Brata je postao neugodno svestan da je verovatno već odavno trebalo da dobije demona.

Protivmera se sastojala u odlučnosti i ponavljanju Devet Fundamentalnih Aforizama.

Još jednom Veliki Bog Om govoraše Brati što beše Odabrani:

“Jesi li gluv, dečače?”

Motika se zabila u suhu zemlju. Brata se osvrnuo. Video je pčele, orla, i, na drugom kraju dvorišta, starog Brata Lu-Cea kako vilama sneno prevrće gomilu đubriva. Molitveni točkići umirujuće su se okretali duž zidova.

Načinio je znak kojim je Prorok Iškibel isterao duhove.

“Prođi iza mene, demone”, promrmljao je.

“Jesam iza tebe.”

Brata se ponovo okrenuo, sporo. Vrt je i dalje bio prazan.

Pobeže.

* * *

Mnoge priče začnu se davno pre nego što počnu, a Bratina priča začela se hiljadama godina pre njegovog rođenja.

U svetu postoje milijarde bogova. Roje se gusto, poput haringine ikre. Većina ih je suviše mala za golo oko i nikad im se niko ne klanja, bar ne iko veći od bakterije, koje se nikad ne mole i nisu zahtevne u pogledu čudâ.

To su mali bogovi – duhovi raskrsnica mravljih puteva, bogovi mikroklimе oko korenja trave. I većina njih to i ostane.

Zato što im nedostaje vera.

Šačica, međutim, doživi veću slavu. Bilo šta može da posluži kao okidač. Pastir u potrazi za zalutalim jagnjetom nalazi životinju među trnjem i odvaja minut ili dva da sagradi malu kupu od kamenja, iz uopštene zahvalnosti bilo kojim duhovima koji su možda u okolini. Ili se drvo čudnog oblika dovede u vezu s lekom protiv bolesti. Ili neko ureže spiralu na usamljenoj steni. Jer ono što bogovima treba jeste vera, a ono što ljudi žele jesu bogovi.

Često se na tome i završi. No, ponekad ode dalje. Doda se više kamenja, uspravi se više blokova, izgradi se hram na mestu na kome je nekad stajalo drvo. Bog ojačava, a vera onih koji mu se klanjaju gura ga naviše kao hiljadu tona raketnog goriva. Za vrlo malo odabranih, granica je nebo.

A ponekad čak ni nebo.

* * *

Brat Numrod rvao se s nečistim mislima u privatnosti svoje neudobne ćelije kad je čuo vatren glas iz iskušeničke spavaonice.

Maleni Brata ležao je ničice pred statuom Omovog otelotvorenja u munji, tresao se i mrmljao odlomke molitve.

Nešto u vezi s tim dečakom bilo je jezivo, mislio je Numrod. Način na koji vas je gledao dok ste govorili – kao da vas sluša.

Približio se i bocnuo malaksalog mladića krajem svog štapa.

“Ustaj, dečače! Kakva posla imaš u spavaonici usred bela dana? Mmm?”

Brata je uspeo da se okrene, još uvek prostrt po podu, i da uhvati sveštenika za članke.

“Glas! Glas! Obratio mi se!” jecao je.

Numrod je uzdahnuo. Ah. Ovo je bio poznat teren. Glasovi su boravili u blizini Numrodovog samostana. On ih je stalno čuo.

“Ustani, dečače”, reče, nešto ljubaznije.

Brata se podigao.

Bio je, na šta se Numrod i ranije žalio, prestar za doličnog iskušenika. Oko deset godina prestar. Dajte mi dečaka od najviše sedam godina, stalno je govorio Numrod.

No, Brata će i smrt dočekati kao iskušenik. Kad su sačinjavali pravila, nikad nisu predvideli ništa slično Brati.

Njegovo široko rumeno lice netremice je posmatralo učitelja iskušnika.

“Sedi na krevet, Brato”, reče Numrod.

Brata je smesta poslušao. Brata nije znao šta znači reč neposlušnost. Bila je to jedna od mnogobrojnih reči čije značenje nije znao.

Numrod je seo pored njega.

“Dakle, Brato”, reče, “ti znaš šta se dešava ljudima koji govore laži, zar ne?”

Brata je klimnuo pocrvenevši.

“Vrlo dobro. Sada mi ispričaj o tim glasovima.”

Brata je rukama uvrnuo rub svoje rize.

“Više je bio kao jedan glas, učitelju”, reče.

“ – kao jedan glas”, reče Brat Numrod. “A šta je taj glas rekao? Mmm?”

Brata je oklevao. Posle ponovnog promišljanja shvatio je da glas nije rekao ništa posebno. Samo je progovorio. U svakom slučaju, bilo je teško razgovarati s Bratom Numrodom, koji je imao nervoznu naviku da škilji u sagovornikove usne i ponavlja poslednjih nekoliko reči koje ovaj kaže skoro odmah čim ih izgovori. Takođe je stalno dodirivao stvari – zidove, nameštaj, ljude – kao da se plašio da će kosmos nestati ukoliko ga on ne bude držao. I imao je toliko tikova da su morali da stanu u red i čekaju. Brat Numrod bio je prilično normalan za nekog ko je proživeo pedeset godina u Citadeli.

“Pa...” počeo je Brata.

Brat Numrod podigao je koščatu šaku. Brata je mogao da vidi bledoplave vene svud po njoj.

“A siguran sam da postoje dve vrste glasova koje čuju duhovnici”, reče učitelj iskušenika. Jedna obrva počela je da mu podrhtava.

“Da, učitelju. Brat Mardak nam je to rekao”, reče Brata krotko.

“ – nam je to rekao. Da. Ponekad, ako On i Njegova beskrajna mudrost to nađu za shodno, Bog se obraća odabranome i on postaje veliki prorok”, reče Numrod. “E sad, siguran sam da ti ne bi ni uzeo u obzir da pomisliš kako si jedan od njih? Mmm?”

“Ne, učitelju.”

“ – učitelju. Ali ima drugih glasova”, reče Brat Numrod, a u glasu mu se čuo blagi tremolo, “obmanjujućih i laskavih i ubedljivih glasova, da? Glasova koji stalno čekaju da nas uhvate neoprezne?”

Brata se opustio. Ovo je bio poznatiji teren.

Svi iskušenici znali su za takve glasove. Osim što su uglavnom govorili o prilično nedvosmislenim stvarima, kao što su zadovoljstva noćne manipulacije i opšta poželjnost devojaka. Što pokazuje da su bili početnici na polju glasova. Bratu Numrodu dolazili su glasovi koji su u odnosu na ove bili čitavi oratorijumi. Neki smeliji iskušenici voleli su da slušaju Brata Numroda kako priča o glasovima. Govorili bi da je on sušto obrazovanje. Pogotovu kad mu se kapljice pljuvačke skupe u uglovima usana.

Brata je slušao.

* * *

Brat Numrod je bio učitelj iskušenika, ali nije bio učitelj iskušenika. Bio je samo učitelj grupe kojoj je pripadao Brata. Bilo je i drugih. Verovatno je neko u Citadeli znao koliko ih je bilo. Na nekom mestu postojao je neko čiji je posao bio da zna sve.

Citadela je zauzimala celo središte grada Koma, smeštenom između klačanskih pustinja i ravnica i džungli Hauondalenda. Širila se kilometrima, a njeni hramovi, crkve, škole, spavaonice, vrtovi i tornjevi rasli su jedno oko i preko drugog kao da milion termita pokušava istovremeno da izgradi svoje termitnjake.

Kad je granulo sunce, odsjaj od vrata centralnog Hrama blistao je kao vatra. Vrata su bila bronzana i visoka trideset metara. Na njima su, u zlatnim i olovnim slovima, stajale Zapovesti. Do sada ih je bilo pet stotina dvanaest, a nesumnjivo će i sledeći prorok dodati svoj deo.

Odraženi sunčev sjaj padao je na desetine hiljada pravovernih, koji su marljivo radili u slavu Velikog Boga Oma.

Verovatno niko nije znao koliko ih je tu bilo. Neke stvari umeju da se otrgnu kontroli. Svakako je postojao samo jedan Kenobijarh, Vrhovni Ajam. To je bilo sigurno. I šest Prvosveštenika. I trideset nižih Ajama. I stotine biskupa, đakona, nižih đakona i sveštenika. I iskušenika koliko i pacova u ambaru. I zanatlija, i odgajivača bikova, i mučitelja, i Veslarskih devica...

Kakve god bile vaše veštine, mogli ste za sebe da nađete mesto u Citadeli.

A ako ste bili vešti u postavljanju pogrešnih pitanja ili gubljenju pravednih ratova, to mesto mogle su da budu pećnice pročišćenja ili tamnice pravedne Kvizicije.

Mesto za svakoga. I svako na svom mestu.

* * *

Sunce je tuklo po vrtu hrama.

Veliki Bog Om pokušao je da se skrasi u senci vreže dinje. Verovatno je bio bezbedan ovde, među ovim zidovima i molitvenim tornjevima, ali opreza nikad previše. Jednom ga je već poslužila sreća, no bilo bi suviše kad bi očekivao da se to ponovo desi.

Kad ste bog, nevolja je u tome što nemate kome da se pomolite.

Puzeći se zaputio ka jednom starcu koji je zgrtao đubrivo dok, posle priličnog napora, nije ocenio da se dovoljno približio njegovom uhu.

I govoraše ovako: “Hej, ti!”

Nije bilo odgovora. Nije bilo čak ni naznake da je išta i doprla do ušiju.

Om je izgubio nerve i pretvorio Lu-Cea u bednog crva u najdubljoj septičkoj jami pakla, a pobesneo je još više kad je starac mirno nastavio da prevrće đubrivo.

“Đavoli beskrajna pune tvoje kosti sumporom!” vrisnu.

To nije imalo bogzna kakav uticaj.

“Gluvi stari ološ”, promrmaljao je Veliki Bog Om.

* * *

A možda je i postojao neko ko je znao sve što je trebalo da se zna o Citadeli. Uvek postoje ljudi koji skupljaju znanje, ne iz ljubavi, već onako kao što svraka skuplja svetlucave predmete ili kao što larva vodenog moljca skuplja komadiće granja i kamenja. I uvek postoji neko ko mora da uradi sve ono što mora da se uradi, ali što drugi ljudi ne žele da urade ili čak da priznaju da postoji.

Treća Vorbisova osobina koju su ljudi uočavali bila je visina. Imao je znatno preko metar i osamdeset, ali je bio tanak kao prut, kao da je neko dete od gline izvajalo normalnu osobu, a onda je izvajalo ukrug.

Druga Vorbisova osobina koju su ljudi primećivali bile su njegove oči. Njegovi preci poticali su iz dalekih pustinjskih plemena koja su posedovala osebnju tamnookost – ne samo tamne dužice, već i skoro crne očne jabučice. Bilo je vrlo teško ustanoviti u šta Vorbis gleda. Baš kao da pod kožom ima naočari za sunce.

No, pre svega su uočavali njegovu lobanju.

Đakon Vorbis bio je oduvek ćelav. Većina sveštenika Crkve bi odmah po postavljenju u službu počela da pušta dugu kosu i brade dovoljno guste da se u njima izgubi koza. Međutim, Vorbis se ceo brijao. Blistao je. A čini se da je manjak dlaka pojačavao njegovu moć. Nije ugrožavao druge. Nikad nije pretio. Samo je u svima proizvodio osećanje da se njegov lični prostor razastire na nekoliko metara od njegovog tela i da je svako ko mu se približava zagazio u nešto važno. Vrhovnicima, starijim od njega pedeset godina, bilo je neprijatno da ga prekinu u bilo kakvom razmišljanju.

Skoro da je bilo nemoguće znati o čemu Vorbis razmišlja, a niko nikad nije ni pitao. Najočigledniji razlog za ovo ležao je u tome što je Vorbis bio vođa Kvizicije, čiji je posao bio da uradi sve ono što je moralo da se uradi, a što drugi ljudi radije ne bi da urade.

Takve ljude ne pitate o čemu razmišljaju jer ne želite da se vrlo sporo okrenu i kažu: “O vama”.

Najviši položaj koji je mogao da se dostigne u okviru Kvizicije bio je đakon, a to pravilo je ustanovljeno pre mnogo stotina godina, da taj ogranak Crkve ne bi prerastao svoje čizme. Međutim, s ovakvim umom, svi su govorili, Vorbis je lako do sada mogao da postane prvosveštenik, ili čak i Ajam.

Vorbis se nije brinuo za takve tričarije. On je znao svoju sudbinu. Zar mu sam Bog nije rekao?

* * *

“Eto”, reče Brat Numrod tapšući Bratu po ramenu. “Siguran sam da će stvari sada da ti budu jasnije.”

Brata je osećao da se od njega očekuje tačno određen odgovor.

“Da, učitelju”, reče. “Siguran sam da hoće.”

“ – hoće. Tvoja je sveta dužnost da stalno odolevaš glasovima”, reče Numrod i dalje ga tapšući.

“Da, učitelju. Hoću. Pogotovu ako mi kažu da radim išta od onoga što ste pomenuli.”

“ – pomenuli. Dobro. Dobro. A ako ih ponovo čuješ, šta ćeš uraditi? Mmm?”

“Doći ću i kazaću vam”, reče Brata revnosno.

“ – kazaću vam. Dobro. Dobro. To volim da čujem”, reče Numrod. “Uvek to kažem svojim mladićima. Upamtite da sam uvek tu da se pozabavim bilo kakvim problemčićima koji vas možda muče.”

“Da, učitelju. Da li da se sada vratim u vrt?”

“ – vrt. Mislim da bi trebalo. Mislim da bi trebalo. I bez ikakvih glasova ubuduće, jasno?” Numrod je zamahao kažiprstom druge ruke. Obraz mu se naborao.

“Da, učitelju.”

“Šta si radio u vrtu?”

“Okopavao sam dinje, učitelju”, reče Brata.

“Dinje? Ah. Dinje”, reče Numrod polako. “Dinje. Dinje. Pa, to unekoliko objašnjava stvari, naravno.”

Očni kapak ludački mu zatrepta.

* * *

Veliki Bog nije bio jedini koji se obraćao Vorbisu unutar njegove glave. Svi bi govorili s ekskvizitorom, pre ili kasnije. U pitanju je bila samo izdržljivost.

Poslednjih dana Vorbis nije često silazio da posmatra inkvizitore. Ekskvizitori to nisu morali da rade. Dole je slao naređenja, a stizali su mu izveštaji. Međutim, posebne okolnosti zahtevale su njegovu posebnu pažnju.

Mora da se kaže... u podrumima Kvizicije nije bilo puno toga smešnog. Ne ako ste imali normalan smisao za humor. Nije bilo veselih plakata na kojima bi pisalo: Ne morate da budete nemilosrdni sadista da biste ovde radili, ali nije zgoreg!!!

Međutim, bilo je tu nekih stvari koje bi pronicljivom čoveku ukazale da je Stvoritelj čovečanstva imao vrlo poveren smisao za zabavu i od kojih bi mu se u srcu uzdigla bura besa dovoljna da razvali vrata raja.

Šolje, na primer. Inkvizitori su dnevno imali dve pauze za kafu. Šolje, koje je svako donosio od kuće, uredno su slagali oko čajnika na ognjištu središnje peći, u kojoj su se, uzgred, grejali i žarači i noževi.

Po njima su bile ispisane posvete, poput "Uspomena iz Svetog Kratera Osorija" ili "Najboljem tati na svetu". Većina ih je bila iskrzana i nikoje dve nisu bile istovetne.

A na zidu su stajale razglednice. Tradicija je nalagala da inkvizitor, kada ode na odmor, pošalje grubo obojen drvorez lokalnog pejzaža s nekom prigodno duhovitom i blago neukusnom porukom na poledini. Tu je stajalo i dirljivo pismo Inkvizitora prve klase lšmejla "Popa" Kvuma, u kome je zahvaljivao kolegama što su, njemu na poklon za penzionisanje, skupili čak sedamdeset osam obola i divan buket cveća za gospođu Kvum, naznačio da će se uvek sećati

svojih dana u tamnici br. 3 i da bi se radovao da priskoči u pomoć ukoliko ikad budu imali manjak ljudstva.

Sve je to, zapravo, značilo sledeće: čak ni najluđi psihopata ne može da počini ništa što podjednako lako ne može da izvede i normalan, ljubazan porodičan čovek koji svaki dan dolazi na radno mesto i ima pune ruke posla.

Vorbisu se dopadalo što to zna. Ako čovek to zna, zna sve što treba da zna o ljudima.

Trenutno je sedeo pored klupe na kojoj je još uvek ležalo, stručno rečeno, uzdrhtalo telo Brata Saša, njegovog bivšeg sekretara.

Pogledao je dežurnog inkvizitora, koji je klimnuo glavom. Vorbis se nagnuo nad okovanog sekretara.

“Kako se zovu?” ponovio je.

“... ne znam...”

“Dao si im kopije moje prepiske, Sašo. Oni su izdajnici i jeretici koji će večnosti provesti u paklu. Želiš li da im se pridružiš?”

“... ne znam imena...”

“Imao sam poverenja u tebe, Sašo. A ti si me špijunirao. Izdao si Crkvu.”

“... imena ne...”

“Istina je svršetak bola, Sašo. Reci mi.”

“... istina...”

Vorbis je uzdahnuo. A onda je opazio jedan Sašooov prst kako se savija i ispravlja pod okovima. Poziv.

“Da?”

Nagnuo se bliže nad telo.

Sašo je otvorio svoje preostalo oko.

“... istina...”

“Da?”

“... Kornjača se kreće...”

Vorbis se vratio u stolicu nepromenjenog izraza lica. Izraz mu se retko menjao mimo njegove volje. Inkvizitor ga je užasno posmatrao.

“Shvatam”, reče Vorbis. Ustao je i klimnuo glavom prema inkvizitoru.

“Koliko je dugo on već ovde?”

“Dva dana, gospodaru.”

“A možete da ga održite u životu još – ?”

“Još možda dva dana, gospodaru.”

“Učinite tako. Učinite tako. Najzad”, reče Vorbis, “naša je dužnost da očuvamo život što je moguće duže. Je li tako?”

Inkvizitor mu je uputio nervozan osmeh čoveka svesnog da stoji pored nadređenog čija jedna reč može da ga pošalje u okove na klupi.

“Ovaj... da, gospodaru.”

“Jeres i laži posvuda”, uzdahnuo je Vorbis. “A sad još moram da nađem i drugog sekretara. Veoma neprijatno.”

* * *

Posle dvadeset minuta Brata se opustio. Izgleda da su zavodljivi glasovi čulnog zla nestali.

Nastavio je da se bavi dinjama. Osećao je da može da razume dinje. Dinje su se činile razumljivije od većine drugih stvari.

“Hej, ti!”

Brata se ispravio.

“Ne čujem te, o, opaka sukubo”, reče.

“O, da, čuješ me, dečaće. Elem, hoću da uradiš ovo...”

“Strpao sam prste u uši!”

“Pristaje ti. Pristaje ti. Ličiš na vazu. Dakle...”

“Pevušim pesmicu! Pevušim pesmicu!”

Brat Preptil, učitelj muzike, reče da ga Bratin glas podseća na razočaranog lešinara koji je prekasno stigao na mrtvog magarca. Koralno pevanje bilo je obavezno za iskušeničke, ali je nakon

mnogih primedbi Brata Preptila načinjen poseban izuzetak u Bratinom slučaju. Prizor Bratinog širokog okruglog lica, zgrčenog od napora da udovolji, sam je po sebi bio dovoljan, ali je još gore bilo slušanje kako se njegov glas, svakako snažan i pun predane samouverenosti, ljulja tamo

-amo oko napeva ne pogodivši ga nijednom.

Umesto toga, dobio je dodatne dinje.

Iz molitvenog tornja jato vrana žurno izlete.

Posle celog korala On satire nepravедnike kopitima od vrelog gvožđa, Brata otpuši uši i usudi se da načas posluša.

Osim udaljenog negodovanja vrana, vladala je tišina.

Upalilo je. Verujte u Boga, kažu ljudi. A on je uvek verovao. Bar otkad mu seže sećanje.

Uzeo je motiku i s olakšanjem se vratio vrežama.

Oštrica motike taman je trebalo da padne na zemlju kad je Brata video kornjaču.

Bila je mala, žuta, u osnovi, i prekrivena prašinom. Oklop joj je bio gadno iskrzan. I imala je jedno perlasto oko – drugo je palo kao danak nekoj od hiljadu opasnosti koje vrebaju spora bića nastanjena dva centimetra iznad zemlje.

Osvrnuo se. Vrtovi su ležali duboko unutar kompleksa hramova i okruživali su ih visoki zidovi.

“Kako si dospao ovde, mali stvore?” rekao je. “Jesi li doleteo?”

Kornjača je monokularno zurila u njega. Brata je osetio blagu nostalgiju za kućom. Kod kuće, u peščanim dinamama, bilo je mnogo kornjača.

“Mogao bih da ti dam malo zelene salate”, reče Brata. “Ali mislim da je kornjačama zabranjen pristup u vrtove. Zar ti nisi štetočina?”

Kornjača je nastavila da zuri. Skoro ništa ne može da zuri kao kornjača.

Brata se osetio prinuđen da učini nešto.

“Ima grožđa”, reče. “Verovatno nije grešno ako ti dam jedno zrno. Bi li ti se dopalo grožđe, kornjačice?”

“Bi li se tebi dopalo da postaneš gnusoba u najdubljoj rupi pakla?” rekla je kornjača.

Vrane, koje su odletele na spoljne zidove, ponovo su poletele začuvši izvođenje korala Put nevernika pun je trnja.

Brata je otvorio oči i ponovo izvadio prste iz ušiju.

Kornjača je rekla: “Ja sam još ovde.”

Brata je oklevao. Vrlo polako mu je sinulo da demoni i sukube ne uzimaju oblik malih starih kornjača. Ne bi bilo svrhe. Čak bi i Brat Numrod morao da se složi da, što se tiče obesne erotičnosti, postoje i daleko bolja rešenja od jednooke kornjače.

“Nisam znao da kornjače mogu da govore”, reče.

“I ne mogu”, rekla je kornjača. “Čitaj mi s usana.”

Brata je primakao pogled.

“Nemaš usne”, reče.

“Nemam, kao ni podesne glasne žice”, saglasi se kornjača. “Govorim direktno u tvoju glavu, razumeš li?”

“Bogo!”

“Razumeš to, zar ne?”

“Ne.”

Kornjača je zakolutila okom.

“Trebalo je da znam. Dobro, nije ni bitno. Ne mogu da traćim vreme na baštovane. Idi i dovedi glavnog čoveka, smesta.”

“Glavnog čoveka?” rekao je Brata. Rukom je pokrio usta. “Ne misliš valjda na... Brata Numroda?”

“Ko je taj?” rekla je kornjača.

“Učitelj iskušenika!”

“O, Ja!” rekla je kornjača. “Ne”, nastavila je, monotono imitirajući Bratin glas. “Ne mislim na učitelja iskušenika. Mislim na Visokog Sveštenika ili kako god već sebe zove. Pretpostavljam da imate takvog?”

Brata je tupo klimnuo glavom.

“Visoki Sveštenik, je li tako?” rekla je kornjača. “Visoki. Sveštenik. Visoki Sveštenik.”

Brata je ponovo klimnuo. Znao je da postoji Visoki Sveštenik. No, mada je mogao potpuno da pojmi hijerarhijsku strukturu između samog sebe i Brata Numroda, nije mogao ozbiljno da promisli o ikakvoj mogućoj vezi između Brate iskušenika i Kenobijarha. Bio je tek teorijski svestan da postoji Kenobijarh, da postoji razgranata kanonska struktura, s Visokim Sveštenikom na čelu i Bratom čvrsto zalepljenim za začelje, ali je na to gledao kao što bi ameba mogla da posmatra ceo evolutivni lanac između sebe i, recimo, sertifikovanog računovođe. Nedostajale su sve karike do vrha.

“Ne mogu da tražim – “ Brata je oklevao. Čak je i od pomisli na razgovor s Kenobijarhom začutao od straha. “Ne mogu ni od koga da tražim da traži od Visokog Kenobijarha da dođe i razgovara s kornjačom!”

“Pretvori se u blatnu pijavicu i nestani u vatrama odmazde!” vrisnula je kornjača.

“Nema potrebe za kletvama”, reče Brata.

Kornjača je besno skakutala.

“To nije bila kletva! Nego naređenje! Ja sam Veliki Bog Om!”

Brata je trepnuo.

Potom je rekao: “Ne, nisi. Video sam Velikog Boga Oma”, mahnuo je rukom, savesno opisavši oblik svetih rogova, “i on nema oblik kornjače. On stiže kao orao, ili kao lav, ili kao moćni bik. Ima statua u Velikom Hramu. Visoka je sedam lakata. Sva je u bronzi i koječemu. I satire nevernike. Ne možeš da satireš nevernike ako si kornjača. Mislim, sve što možeš jeste da ih značajno pogledaš. Statua ima rogove od čistog zlata. U mom zavičaju, u selu pored mog imali su statuu visoku jedan lakat, takođe u obliku bika. Po tome znam da nisi Veliki Bog” – sveti rogovi – “Om.”

Kornjača se staložila.

“Koliko si do sada video kornjača koje govore?” upita ga sarkastično.

“Ne znam”, reče Brata.

“Kako to misliš, ne znaš?”

“Pa, možda sve govore”, revnosno je odgovorio Brata, prikazujući veoma ličnu vrstu logike koja ga je i dovela do dodatnih dinja. “Možda samo ne izgovaraju ništa kad sam ja u blizini.”

“Ja sam Veliki Bog Om”, rekla je kornjača pretećim i uočljivo dubokim glasom, “a ti ćeš za prilično kratko vreme da postaneš vrlo nesrećan sveštenik. Idi po njega.”

“Iskušeniĉ, ne sveštenik. Ne dopuštaju mi...”

“Dovedi ga!”

“Ali mislim da Kenobijarh nikad ne dolazi u naš povrtnjak”, reĉe Brata. “Mislim da ĉak i ne zna šta je dinja.”

“To me ne zanima”, rekla je kornjaĉa. “Dopremi ga odmah ili će biti zemljotresa, mesec će da postane krvav, groznice i ĉirevi će svladati ljudski rod, a spopašće ga i raznolike bolesti. Ozbiljan sam”, dodala je.

“Pokušaću nešto da uĉinim”, reĉe Brata odstupajući.

“A ĉak sam i razuman, kad se uzmu u obzir okolnosti!” viknula je kornjaĉa za njim.

“Samo da kaŹem, ne pevaš loše”, dodade.

“Ĉuo sam i gore!” dok je gruba Bratina riza nestajala kroz kapiju.

“Podseća me na ono doba kad je kuga zavladała Pseudopolisom”, tiho je rekla dok su koraci jenjavali. “Kakvog li samo naricanja i škrġutanja zubima tamo beše.” Uzdahnu. “Veliki dani. Veliki dani!”